

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף פה עמוד ב

משנה. אבר שייצא מקצתו חותך עד שמגיע לעצם וקולף עד שמגיע לפרק וחותר. ובמוקדשין קוצץ בקופיץ, שאין בו משום שבירת העצם. מן האגף ולפנים - כלפנים, מן האגף ולחוץ - כלחוץ. החלונות ועובי החומה - כלפנים.

גמרא. אמר רב יהודה אמר רב: וכן לתפלה. ופליגא דרבי יהושע בן לוי, דאמר רבי יהושע בן לוי: אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים.

רש"י מסכת פסחים דף פה עמוד ב

וכן לתפלה - העומד מן האגף ולפנים מצטרף לעשרה, והעומד חוץ לפתח - אין מצטרף.

תוספות מסכת פסחים דף פה עמוד ב

וכן לתפלה - פי' בקונטרס לענין צירוף ואין נראה דבאלו נאמרין (סוטה דף לח:): משמע סוגיא דגמרא דהלכה כר' יהושע בן לוי דאמר אפי' מחיצה של ברזל אינה מפסקת ובפרק כל גגות (עירובין צב:) משמע סתמא דגמרא דמחיצה מפסקת לצירוף דקאמר ט' בקטנה ואחד בגדולה אין מצטרפין ולענין שופר ומגילה נמי לא מצית לפרש דתנן בהדיא בפ' ראוהו ב"ד (ר"ה דף כז: ושם) היה עובר אחורי בית הכנסת או שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת ושמע קול שופר או מגילה אם כוון לבו יצא ונראה לר"י דהכא מיירי לענין לענות יחיד קדושה ויהא שמה רבא מברך דאין מחיצה מפסקת לריב"ל ולרב יהודה מפסקת כיון דהוי דבר שצריך עשרה וכי היכי דלא מצטרף לא נפיק ידי חובה אבל שופר לא בעי עשרה.

תלמוד בבלי מסכת עירובין דף צב עמוד א

יתב רבה ורבי זירא ורבה בר רב חנן, ויתב אביי גבייהו, ויתב וקאמרי: שמע מינה ממתניתין: דיורי גדולה בקטנה, ואין דיורי קטנה בגדולה. כיצד? גפנים בגדולה - אסור לזרוע את הקטנה, ואם זרע - זרעין אסורין, גפנים מותרין. גפנים בקטנה - מותר לזרוע את הגדולה. אשה בגדולה וגט בקטנה - מתגרשת. אשה בקטנה וגט בגדולה - אינה מתגרשת. צבור בגדולה ושליח צבור בקטנה - יוצאין ידי חובתן. ציבור בקטנה ושליח צבור בגדולה - אין יוצאין ידי חובתן. תשעה בגדולה ויחיד בקטנה - מצטרפין, תשעה בקטנה ואחד בגדולה - אין מצטרפין. צואה בגדולה - אסור לקרות קריאת שמע בקטנה, צואה בקטנה - מותר לקרות קריאת שמע בגדולה.

תוספות מסכת עירובין דף צב עמוד ב

תשעה בגדולה ויחיד בקטנה מצטרפין - דוקא ביחיד בקטנה אבל חמשה בקטנה וחמשה בגדולה אין מצטרפין וסיפא דנקט תשעה בקטנה ה"ה חמשה בקטנה אלא אגב רישא נקט האי לישנא והא דתנן בפרק כיצד צולין (פסחים דף פה:): מן האגף ולפנים כלפנים ומן האגף ולחוץ כלחוץ וקאמר התם רב בגמרא וכן לתפלה וריב"ל אמר אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים לכאורה נראה דלענין צירוף פליגי דלענין לצאת מודה רב דיוצא אפילו חוץ לבית הכנסת כדתנן בפרק ראוהו ב"ד (ר"ה דף כז:): היה עובר אחורי בית הכנסת ושמע קול שופר וקול מגילה אם כוון לבו יצא וקשיא דאם כן סוגיא דהכא כרב ובפ' אלו נאמרין (סוטה דף לח:): משמע דקי"ל כריב"ל גבי עם שאחורי הכהנים ומייתי סתמא דהש"ס ממילתא דריב"ל ונראה לפרש דלצירוף מודה ריב"ל דאין מצטרפין כדאמרין הכא ופליגי לענין לענות קדושה או ברכו דקי"ל במגילה (דף כג:): דאין דבר שבקדושה פחות מעשרה וקסבר רב מן האגף ולחוץ אינו יכול לענות דלא הוי בכלל צבור שבפנים וריב"ל סבר דאפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת והוי בכלל צבור לעניית ברכת כהנים ולענות דבר שבקדושה.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נ עמוד א

משנה. שלשה שאכלו כאחת - אין רשאים ליחלק, וכן ארבעה וכן חמשה; ששה - נחלקין, עד עשרה; ועשרה - אין נחלקין, עד עשרים. שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד, בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו - הרי אלו מצטרפין לזמון, ואם לאו - אלו מזמנין לעצמן ואלו מזמנין לעצמן. אין מברכין על היין עד שיתן לתוכו מים, דברי רבי אליעזר; וחכמים אומרים: מברכין.

שו"ת הרשב"א חלק א סימן צו

שאלת על מה שסמכו בכל גלילותינו שיהא שליח צבור עומד בתיבה שהיא גבוהה עשרה ורחבה ארבעה ושיש לה מחיצות גבוהות. ומוציא את הרבים בתפילה ועונין אחריו קדיש וכל דבר שבקדושה. ואי משום דרבי יהושע בן לוי (סוטה דף ל"ח ב) דאמר אין מחיצה של ברזל מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים. לא נאמרו דברי רבי יהושע אלא בשיש עשרה במקום שליח צבור וכדעת הראב"ד ז"ל.

תשובה כל מה שאמרו בפרק כל גגות (דף צ"ג) בקטנה שנפרצה במלואה לגדולה לא אמרו אלא בבתים מוחלקים לפי שזה בפני עצמו לתשמישו וזה בפני עצמו לתשמישו. ואפילו הכי כל שנפרצה הקטנה במלואה לגדולה אנו רואין כאלו הקטנה פתחה של גדולה ורגלי הגדולה בקטנה. וכל שלא נפרצה במלואה זו בפני עצמה עומדת לתשמישה וזו בפני עצמה. אבל התיבה עם היותה גבוהה ורחבה ובעלת מחיצות לא לתשמיש בפני עצמה עומדת אלא לתשמיש בית הכנסת ורגלי בית הכנסת בתיבה. ואפילו לרב דלית ליה דרבי יהושע בן לוי אינה מפסקת. והויא לה כתיבה שמניחין בה ספר תורה שאפילו היא גבוהה כמה אינה מפסקת. וכדאמרין בסוטה פרק אלו נאמרין (דף ל"ח ב') פשיטא אריכי באפי גוצי לא מפסקי תיבה נמי לא מפסקא. מחיצה מאי? ת"ש דאמר רבי יהושע בן לוי אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם

שבשמים. אלמא תיבה גבוהה יותר מקומת אדם דומיא דאריכא באפי גוצא קאמר. ואפילו גדולה שאינה נטלת ומפסקת בפני הטומאה כהיא תיבותא דאנחוה קמיה מיתא באינדרונא. **דהכא תיבה סתם קאמר ואפילו הכי פשיטא להו דלא מפסקא ומשום דתשמיש בית הכנסת הוא. ותיבה זו ששליח צבור עומד לתשמיש בית הכנסת עושין אותה גבוהה כדי להשמיע הצבור ומכלל בית הכנסת היא. ומפני זה הרי הוא כאילו הוא בתוך הצבור. ולפיכך עונין אחריו אפילו אותן שבעזרות בין בעזרת אנשים בין בעזרת נשים.** ובפרק החליל (דף נ"א ב) תניא רבי מאיר מי שלא ראה בדיופלוסטין של אלכסנדריא של מצרים לא ראה בכבודן של ישראל וכו'. עד ובימה גדולה של עץ בנויה באמצע וחזן הכנסת עומד עליה והסודרין בידו. כיון שהגיע לענות אמן הלה מניף בסודרין והן עונין אמן. **וסתמא חזן הכנסת ושליח צבור היו עומדין שם כדי שיהו הצבור שבסביבותיו שומעין קולו כעין תיבה שלנו. אלא שהוצרכו להנפת הסודרין מחמת הרחוקין וכעין שעושין עכשיו. וכן פרש"י ז"ל שם בימה של עץ כעין אלמנברא שלנו. עוד אני אומר שאפשר לומר שכל שרואין אלו את אלו כאילו הן בבית אחד דמי ומצטרפין. ודומיא דזימון של ברכת המזון דתנן (ברכות פ"ז דף נ' ע"ב) שתי חברות שהיו בבית אחד בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו הרי אלו מצטרפין לזימון. ולא תימא דוקא בבית ממש דבית אחד היינו בירה אחת. וכמו שאמרו דקרו לבירה בית. וכן מבית לבית האמור בפסחים דהיינו מבירה לבירה אחרת. ומפנה לפנה ממקום אחד למקום אחר שבבירה דהיינו מאיגרא לארעא. ועוד דבירושלמי פירשו כן בביאור. דגרסינן התם רבי יונה ורבי אבא בר כהנא בשם רבי זעירא לשני בתים נצרכא. אמר רבי והן שנכנסו משעה ראשונה על מנת כן. אילין בית נשיא מה את עביד לון כבית אחד או כשני בתים? נימר אם היה דרכן לעבור אלו על אלו מזמנין ואם לאו אין מזמנין. רבי ברכיה מוקים לאמוריה על תרעא מציעאה דבי מדרשא והוה מזמין על אילין ועל אילין.**

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכות השחר ושאר ברכות סימן נה

סעיף יג

צריך שיהיו (מח) כל העשרה במקום (מט) אחד ושליח צבור עמהם, והעומד בתוך הפתח מן האגף ולחוץ, דהיינו כשסוגר הדלת ממקום (נו) (יא שפה) [יד] פנימית * (נא) של עובי הדלת * ולחוץ, כלחוץ.

סעיף יד

מי שעומד אחורי בהכ"נ יב וביניהם חלון, אפילו גבוה כמה קומות, אפילו אינו רחב ארבע, ומראה להם פניו משם, (נב) מצטרף עמהם לעשרה. הגה: (נג) גגין ועליות אינן בכלל [טו] בית, והעומד עליהם אינו מצטרף (ר"י נ"ג ח"ז).

סעיף טו

אם מקצתן בפנים ומקצתן בחוץ, ושליח צבור תוך הפתח, (נד) הוא מצטרף.

סעיף טז

חצר קטנה שנפרצה במילואה לגדולה, דהיינו שנפרצה קטנה במקום חיבורה לגדולה ונפל כל אותו כותל שהיה מפסיק ביניהם, ובגדולה נשארו משארית כותל זה שנפל פסים (פי' מעט כותל ישר ושוה) מכאן ומכאן, הגדולה כמפלגת מן הקטנה, ואין הקטנה מופלגת מן הגדולה אלא הרי היא כקרן זווית שלה. לפיכך, אם (נה) תשעה בגדולה ואחד בקטנה, מצטרפין שהקטנה נגררת אחר הגדולה והרי היא כאילו היא בתוך הגדולה, כיון שהרוב בגדולה, אבל אם היו תשעה בקטנה ואחד בגדולה, או חמשה בזו וחמשה בזו, יג אין מצטרפין.

סעיף יז

היה שליח צבור בקטנה וצבור בגדולה, מוציאן ידי חובתן, שהוא נגרר אחריהם. אבל אם היה ש"צ בגדולה וצבור בקטנה, (נו) אינו מוציאן ידי חובתן, שאין הרוב נגרר אחר היחיד.

סעיף יח

אם קצת העשרה בבהכ"נ [טו*] (נז) וקצתם בעזרה, (נח) אינם מצטרפים.

סעיף יט

* (נט) ש"צ בתיבה ותשעה בבהכ"נ, יד מצטרפין, אף על פי שהיא גבוהה י' ורחבה ד' ויש לה מחיצות גבוהות י', מפני שהיא >ה< בטלה לגבי בהכ"נ. ויש מי שכתב * דהני מילי כשאין המחיצות מגיעות לתקרת הגג.

סעיף כ

היו עשרה במקום א' ואומרים קדיש וקדושה, אפילו מי (o) שאינו עמהם (oa) יכול לענות. * (ob) וי"א שצריך (og) שלא יהא מפסיק (od) טינוף טו או (oe) [יז] עבודת כוכבים.

ביאור הגר"א אורח חיים סימן נה

סעיף יט

אף על פי כו'. דהיא דעירובין הנ"ל שהן מחולקין בתשמישן אבל כאן תשמיש א' הוא ותשמיש בה"כ הוא וראיה ממ"ש בסוטה ל"ח ב' פשיטא כו' תיבה לא מיפסקא ומסתמא תיבה גדולה כדרך שעושין להשמיע לעם וה"ה כאן ועוד כיון שרואין מצטרפין אפי' בב' בתים כמ"ש בירושלמי לענין בהמ"ז וכנ"ל סעיף י"ד רשב"א שם אבל יש לדחות כל הראיות:

משנה ברורה סימן נה

(מח) כל העשרה - ואפילו אם אינן רואין אלו את אלו כיון שהם בבית אחד [אחרונים] אבל אם מקצתם בחדר זה ומקצתם בחדר אחר אינם מצטרפין אף על פי שהפתח פתוח ביניהם [מן] משום דאין שם פרצה והפתח גופא כמחיצה חשובה וה"ל שני בתים [מז] ואפילו כשאין דלת ביניהם כל שהם בשני רשויות ואין רואין זה את זה אין מצטרפין ויש [מח] מחמירין אפילו ברואין:

(מט) אחד - היו ט' בבית אחד בסוכה [מט] י"א דמצטרף [נ] ויש חולקין. כשיש ט' במקום אחד ואחד אחר הוילון שפורסין לצניעות מצטרפין ודוקא אם פירשו לצניעות בעלמא אבל אי איכא תפילין או ס"ת ופירשו סדין כי היכי דליהוי מחיצה לשמש מטתו הוי נמי מחיצה לצירוף עשרה ולא מצטרפו [פר"ח] ופמ"ג מצדד דבכל גווי מצטרפי:

(נב) מצטרף עמהם - דאף דיש הפסק מחיצה ביניהם [נא] כיון דמראה להם פניו דומה למה שמבואר לקמן בסימן קצ"ה לענין זימון דאם מקצתן רואין אלו את אלו דמצטרפין וא"כ לפ"ז פשוט העומדים בעזרת נשים ובמחיצה המפסקת יש חלון ומראה להם פניו משם מצטרף עמהם לעשרה וכ"ש דאם יש בלעדו עשרה נחשב תפלה בצבור עי"ז ואעפ"כ יותר טוב [נב] אם בנקל הוא לו לירד לבהכ"נ שירד [נג] דיש מהאחרונים שחולקין על עיקר הדין וסוברין דעניניו אינו דומה כלל לזימון:

(נד) וקצתם בעזרה - ה"ה אפי' [נט] אם ט' בבהכ"נ ויחיד בעזרה. כתב הפמ"ג דההיא דסעיף י"ז וי"ח וי"ט מיירי בשאינן רואין זה את זה דברואין זה את זה אפילו בשני בתים ממש מצטרפין דומיא דזימון לקמן בס"ק קצ"ה [ס] ויש מחמירין אפילו ברואין ובמקום הדחק אפשר שיש להקל:

ביאור הלכה סימן נה

סעיף יג

* ולחוץ כלחוץ - ואם רואין אלו את אלו יוכלו להצטרף אפילו עומדים לגמרי לחוץ דומיא דמה שהקיל המחבר לקמן בסעיף י"ד [פר"ח וכן משמע מפמ"ג] ולכתחלה יותר טוב להחמיר בזה שיכנסו לפניו דקולא זו דמהני רואין אלו את אלו לענין צירוף כמו לענין בהמ"ז לקמן בסימן קצ"ה נובע מתשובת הרשב"א בסימן צ"ו והוא לא כתב שם זה רק בדרך אפשר:

סעיף יט

* ש"ץ בתיבה וכו' מצטרפין - עיין בביאור הגר"א שכתב דיש לדחות כל הראיות שהובא בב"י בשם הרשב"א לזה ומ"מ נ"ל שאפילו לפי דעת הגר"א אין להחמיר לכתחילה רק לענין צירוף אבל לענין תפלה בצבור לענין השמש שעומד שם יש להקל דבלא"ה דעת הרדב"ז להקל לענין זה אפילו בחדר שלפנים מן הבית וכמו שהבאתי במ"ב בס"ק נ"ח עי"ש:

ערוך השולחן אורח חיים הלכות ברכות השחר סימן נה

סעיף יז

הא דאמרינן בפסחים [פ"ה:] דאפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים ה"פ דמי שעובר ברחוב אצל בהכ"נ ושומע שהצבור אומרים קדיש או קדושה וברכו צריך לענות עמהם אם אין הפסק דבר מטונף ביניהם או עבודת כוכבים אמנם זהו הכל כשיש עשרה במקום אחד והיינו בחדר אחד אבל לצרף עשרה משני מקומות אין מצטרפין ובהכרח לומר כן דהא אכל בי עשרה שכינתא שריא וזה לא שייך אלא שמקובצין במקום אחד דאל"כ הא לעולם יש עשרה בעיר ומה לי שני מקומות או עשרה מקומות אלא דצירוף העשרה צריכים כולם להיות בחדר אחד וגם הש"ץ צריך להיות עמהם בחדר אחד ויש בזה פרטי דינים כפי שיתבאר בס"ד:

סעיף כ

וכתב רבינו הב"י בסעיף י"ד מי שעומד אחורי בהכ"נ וביניהם חלון אפילו גבוה כמה קומות אפילו אינו רחב ארבע ומראה להם פניו משום מצטרף עמהם לעשרה עכ"ל כן הביא בספרו הגדול בשם גאון ע"ש וס"ל דראיית הפנים בענין זה הוי ככל הגוף ואפשר דכיון דכל בי עשרה שכינתא שריא ועיקר השראת השכינה היא על הפנים כדכתיב [שמות לד, כט] כי קרן עור פניו ויש מי שכתב דאע"ג דעליות אינן מצטרפות להעומדים בבית מ"מ אם העליות אינן במחיצות גמורות אלא בכלונסאות באופן שרואין אלו שלמטה אותן שלמעלה וקשה עליהם לירד למטה מצטרפין זה עם זה ויש מגמגמין בזה [עא"ר סקי"ב וש"ת סקט"ו] ואולי בשעת הדחק יש לסמוך ולהתיר מיהו זה ודאי העומדים בעזרת נשים לא יצטרפו עם העומדים בבהכ"נ אף שיש חלונות מעזרת נשים להבהכ"נ ורואים אלו פניהם של אלו כיון שמחיצות גמורות הן הוויין שתי רשויות ולא דמי לעומד אחורי בהכ"נ דמצטרף בראיית פנים דהתם אינו עומד בבית בפ"ע אלא בחצר או ברחוב ולכן חשבינן ליה כאלו עומד בבהכ"נ אבל לא בעומד בבית בפ"ע [כנלע"ד וגם בהעומד אחורי בהכ"נ אינו מצטרף אלא אחד ולא יותר דכן משמע לשון הש"ע והבו דלא לוסיף עלה כן נלע"ד בדינים אלו]:

סעיף כג

אבל אם הקטנה לא נפרצה במילואה להגדולה אין מצטרפין זל"ז כלל לפיכך אין מצטרפין למנין משני חדרים ובבהכ"נ צריכים כולם להיות בבהכ"נ ואם אחד עומד בעזרה והיינו בבית הכניסה או בחדר שאצל בהכ"נ אף שיש פתח מהחדר להבהכ"נ אין מצטרפין וכבר נתבאר דכל זה הוא לענין צירוף אבל כשיש מנין במקום אחד יכולים העומדים במקומות אחרים לענות אמן וקדיש וקדושה וברכו ואם מתפללין עמהם נחשבים כמתפללים בצבור:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה, וברכת המזון סימן קצה

סעיף א

* א שתי חבורות שאוכלות בבית אחד או בשני בתים, אם מקצתן (א) רואים אלו את אלו (ב) מצטרפות לזימון, (ג) ואם לאו אינם מצטרפות; (ד) ואם יש שמש אחד לשתייהן, (ה) הוא מצרפן (ו) ב <א> וכגון שנכנסו מתחלה על דעת להצטרף [א] יחד; ויש מי שאומר <ב> שאם (ז) רשות הרבים מפסקת בין שני הבתים, אינם מצטרפין * (ח) <ג> בשום ענין.

סעיף ב

אכלו מקצתן בבית * ומקצתן חוץ לבית, אם המברך יושב על (ט) ג מפתן הבית, הוא מצרפן.

סעיף ג

כל היכא שמצטרפות שתי חבורות צריך שישמעו שתיהן דברי המברך (י) ד ברכת זימון (יא) ה בביאור. הגה: ושאר ברכת המזון יברך כל אחד לעצמו, אבל אם ירצו שהמזמן יוציא כולם (יב) צריכים שישמעו כל ברכת המזון, דבלא זה לא יצאו כלל (ד"ע).

משנה ברורה סימן קצה

(ה) הוא מצרפן - היינו אפילו [ג] הם בשני בתים ואין רואין אלו את אלו:

(ו) וכגון שנכנסו וכו' - מסתימת המחר [ד] משמע דאפילו בית אחד ורואין זה את זה ג"כ לא מצטרפי שתי החבורות יחד אא"כ כשנכנסו מתחלה ע"ד זה [ה] אבל הרבה אחרונים כתבו דבבית אחד לא בעינן כלל שיכנסו מתחלה ע"ד זה ובכל שרואין זה את זה בלחוד או אפילו באין רואין זה את זה ויש שמש בין שתי החבורות סגי לענין צירוף וכן דעת הגר"א בבאורו ובאדרת אליהו ע"ש:

(ז) רשות הרבים וכו' - כתב הט"ז לאו דוקא ר"ה ממש שהוא רחב ט"ז אמות דה"ה כשיש שביל היחיד מפסיק בינתיים ואפשר דדוקא כשהוא קבוע גם בימות הגשמים [א"ה]:

(ח) בשום ענין - היינו אפילו כשהן רואין זה את זה ויש שמש המשמש לשתייהן:

ביאור הלכה סימן קצה

סעיף א

* שתי חבורות - עיין מ"ב ודע דמחידושי הרשב"א שכתב הטעם דלהכי מהני ברואין אלו את אלו כשנכנסו מתחלה לכך משום דהוי כהסבו יחד מוכח מזה דס"ל דל"ד שתי חבורות שהיה בכל חבורה כדי זימון מצטרפות להוציא אחת את חברתה במקצתן רואין זה את זה ה"ה בחבורה אחת של ג' ששתיים מהם הסבו על שלחן אחד והשלישי הסב על שלחן אחר כל שרואין אלו את אלו מצטרפין ואף על גב דבבהמ"ז בעינן הסבו יחד או לדידן עכ"פ ישיבה בשלחן אחד שאני הכא דהא מיירי שמתחלת סעודתם נכנסו ע"ד כן שאע"פ שיתחלקו במקומות אעפ"כ דעתם להיות מחוברים ומהני זה [כמו ניכול לחמא בדוך פלן דמבואר בסימן קס"ז סי"ב דמהני אף על גב דלא הסבו יחד כיון דאתנו מעיקרא וה"ה בזה וכו' כ בשיטה מקובצת] וכן בחי' הרמב"ן ריש פ' ג' שאכלו משמע דמפרש למתניתין דידן בין שיש בכל חבורה כדי זימון ובין שאין בהם כדי זימון [וט"ס יש בדבריו שם וצ"ל ואפי' אין בכל חבורה וכו'] אמנם הוא בעצמו סובר שם דאי בעינן הסיבה לא מהני רואין אלו את אלו ואנן לא קי"ל כוותיה בזה אכן הרשב"ש בתשובה [ומובא בחידושי רע"א] כתב דדוקא בשתי חבורות שבכל חבורה יש כדי לזמן ולא בעינן כ"א לצרף שיוציא האחת את השניה להכי מהני רואין אלו את אלו משא"כ בשלא היה בכל חבורה כדי לזמן אלא ע"י צירוף לזה לא מהני שום תקנה וכן הוא ג"כ דעת הגר"א [מובא במשניות דפוס אלטונא] ובאמת יותר מסתברא כדבריהם דהא אפילו בניכול לחמא בדוך פלן פסק המחבר שם בסי"ב [והוא מדברי תר"י] דדוקא שלא היו מפוזרין בשעת אכילתם ולא חילק שם כלל בין רואין זה את זה לאין רואין אלמא דכל שלא ישבו עכ"פ ביחד לא מהני תנאי דניכול לחמא בדוך פלן להצטרף להתחייב בזימון ואיך מהני בכאן במה שנכנסו מתחלה לכך וכן מוכח בחידושי הרא"ה בסוגיא זו דמיירי בשיש בכל חבורה כדי זימון ע"ש. ודע דהרשב"ש מפליג עוד יותר דאפילו יש בכל חבורה כדי זימון אלא שע"י צירופן יתחדש שיברכו בעשרה כגון שיש ה' בכל חבורה נמי לא מהני בשרואין זה את זה ונכנסו מתחלה כיון שע"י יצטרפו לברך בשם. ודע עוד דאפילו לרשב"א שמקיל מ"מ היינו דוקא בנכנסו מתחלה לכך אבל בלא זה לא מהני ואפילו ברואין זה את זה ובבית אחד וכדמבואר בחי' הרשב"א להדיא. ואפילו להני דמקילי בבית אחד ולא בעו שיכנסו מתחלה כמו שכתבנו במ"ב היינו דוקא בשתי חבורות שיש בכל אחד כדי זימון ולא בשאין בהם כדי זימון כמו שכתב המ"א:

סעיף ב * ומקצתן חוץ לבית - וה"ה כשהם שני בתים והמברך באמצע על המפתן הוא מצרפן:

צירוף למנין

כשכל אחד מתפלל לצדו צביתו על המרפסת, וכל המרפסות סמוכות אהדדי באופן שמקנחם רואים אלו את אלו, יש שרנו לומר שמטרפים לעשרה לומר דברים שבקדושה, וחזרת הש"ך, ע"פ דברי המשנ"ב (סי' נ"ה ס"ק נ"ז) שהסיק שבמקום הדחק אפשר שיש להקל. לשונו בס"ק זה לקוחה מהשע"ת בס"ק ע"ו בשם החיד"א, וסיוס לשונו שם, שלא יתבטלו ארבעים יום מלומר קדיש וקדושה.

אכן קולא זו קשה מאוד, דהכל מיוסד על הדין המופיע במשנה ברכות (ג.) לענין זימון, ובתשו' הרשב"א נסתפק בזה אם הדין של מקנחם רואים אלו את אלו שייך אף לדבש"ק. (עי' שעה"צ להמשנ"ב לסי' נ"ה אות נ"ג). ומפשטות כל הגמ' משמע שלדבש"ק צענין שיהו כל העשרה בחדר אחד. והקולא לענין זימון בעשרה הוא מפני שזימון בשם אין לו דין דבש"ק (עי' ס' ארץ הנצי עמ' ז"ח).

ועי' משנ"ב (לסי' קצ"ה צב"ל ד"ה שתי חצרות) שהביא שהרשב"ש חולק על הרשב"א אפילו לענין צירוף לעשרה לצרהמ"ז. ועיי"ש עוד צב"ל, דלדעת הרשב"ש והגר"א, לא מהני תנאי זה (דמקנחם רואים אלו את אלו) אפילו להטטרף לשלשה [אם אין שם שלשה בחדר אחד] אלא רק לענין שאם יש שם שלשה בחדר זה, שהמזכיר יכול להוציא את האחרים בצרכות שלו, [דבדרך כלל קיי"ל כהירושלמי (שהוצא בר"ן על הרי"ף סוף מס' ר"ה), דאין אומרים שומע כעונה בצרהמ"ז, ורק כשיש מזומן אפשר להוציא, עמש"כ בזה בס' ארץ הנצי עמ' ל"ה]. והסיק שמה הבה"ל שיותר מסתברא כדצרייהם. ודברי הבה"ל כאן (בסי' קצ"ה) נראים כעומדים בסתירה להכרעת המשנ"ב (שבסי' נ"ה) שהבאנו לעיל. ובנו של הח"ח כתב בחולדות חייו (שנדפס בג' כרכי כל כתבי הח"ח), שהחלקים השונים של המשנ"ב נכתבו ע"י כמה ת"ח שונים, ולפעמים יש סתירות בהכרעות.

והרבה פעמים כשעושים מנין צבית האבל [כשהשנים כתיקונם] והחדרים שמה לא כ"כ גדולים, ויש שמנה מתפללים בחדר אחד ושבעה בחדר השני, וסומכים על כך שרואים אלו את אלו, וע"פ פשוטו אין זה נכון.

וכן כשיש עשרה אנשים צביהכני"ס, וחמשה מהם נמצאים בעו"ג, והמחילה המזדלת בין גברים לנשים מחוצרת לקרקע, ג"כ חשיבי כשני חדרים, ואינם מטטרפים לעשרה.

לענין להחשב כמקרא מגילה בעשרה, שלכתחילה מחמירים לדעת רבי אסי (ריש מס' מגילה), יש מקום לומר שהיות ואין זה מדין דבש"ק (שמצריכים עשרה) אלא מטעם פרסומי ניסא, והרי סוכ"ס יש שם עשרה ששומעים, י"ל דצהכי סגי. וכמו שיש דיעה (הוצאה ברמ"א להל' פורים) שגשים ג"כ מטטרפות לעשרה דפרסומי ניסא. [והשוה צב"ל לסי' נ"ה סי"ב שהביא מפרמ"ג שיש מקום לחלק בין מגילה לדבש"ק לענין צירוף מנודה]. ואפילו נניח כדעת הסוברים שאף למקרא טומאה צרה"ר (שתלוי בזה שיש שמה שלשים צב"א הסמוכים זל"ז, כמבואר בגמ' נויר ר"פ שני נוירים) נמי אין הנשים מטטרפות [עמש"כ בס' ארץ הנצי עמ' ז"ז], דההלכה הקפידה ביותר על נגיעות הנשים שלא יהיו צפרהסיא אלא תמיד בצנעא, אבל אם יש שם עשרה בשני חדרים השומעים י"ל דלא צענין צירוף, ושפיר סגי בזה לפרסומי ניסא.

ומן הנכון למנוע מלעשות מנינים בשטח הפתוח שלפני הצתים או מאחוריהם כי אינו נכון להיכנס לספק ספיקא של ספק סכנה בכדי להתפלל בציצור.

Ten men who are standing on different porches cannot be joined together in order to constitute a minyan even though they can all see each other. In order to constitute a minyan for Devarim She'bekedusah (like Kaddish and Kedushah), the ten men must all be standing in the same room. (It should be noted that in smaller spaces, such as a shiva house, care should be taken to make sure that ten men are davening together in the same room. If less than ten are davening in one room and less than ten in an adjacent room, even though they can clearly see one another, this would not constitute a minyan. In order to create a minyan there must be ten participants davening in the same room.)

It should certainly be discouraged for people to make a minyan outside on the lawn even if they maintain the minimum distance recommended by the health department. One should not place himself even into a situation of a doubtful sakanah in order to daven with a minyan.

נצי שכטר
ה' ניסן תש"פ

רב אשר וייס – מנחת אשר – בתקופת הקורונה יח – צירוף מנין דרך מרפסות

בשאלת רבים עקב התפשטות מחלת הקורונה והחשש הגדול מהידבקות בתפלת הציבור בבתי כנסיות, האם שכנים יכולים להתפלל במרפסות בתיהם ולהצטרף למנין כאשר הם רואים זה את זה כל אחד ממרפסת ביתו. הנה מבואר באו"ח (סימן נ"ה סי"ד) "מי שעומד אחורי בהכ"נ וביניהם חלון, אפילו גבוה כמה קומות, אפילו אינו רחב ארבע, ומראה להם פניו משם, מצטרף עמהם לעשרה." ומקור הלכה זו בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' צ"ו), והרשב"א למד הלכה זו מדיני זימון בברכת המזון דאם רואים זה את זה מצטרפין, והוא הדין לגבי צירוף למנין עשרה בתפילה. הרי לן דכל שרואין זה את זה מצטרפין אף אם אין עשרה במקום אחד, ואף שיש קיר מפריד ביניהם והנה מבואר בבית יוסף דהלכה זו שנויה במחלוקת ומדברי מהר"י אבוהב מבואר דאם עומדים הם בשתי רשויות אינם מצטרפין אף ברואין זה את זה, וגם בשו"ת הרשב"ש (סימן ל"ז) כתב דבשני בתים לא מהני רואין זה את זה לצרפן, אך מ"מ פסק השו"ע עפ"י תשובת הרשב"א דמצטרפין ומה שכתב (שם סי"ג) שצריך שכל העשרה יהיו במקום אחד היינו כשאין רואים זה את זה, וכ"כ בפרי חדש ובפרי מגדים וכמו שהביא בביאור הלכה (סי"ג ד"ה ולחוץ). אמנם כתב הביאור הלכה "ולכתחלה יותר טוב להחמיר בזה שיכנסו לפניו דקולא זו דמהני רואין אלו את אלו לענין צירוף כמו לענין בהמ"ז לקמן בסימן קצ"ה נובע מתשובת הרשב"א בסימן צ"ו והוא לא כתב שם זה רק בדרך אפשר." וראיתי מי שכתב לפי דברי הבה"ל כנגד צירוף מתפללין דרך המרפסות, ובאמת חזינן להחיד"א במחזיק ברכה שכתב דכיון שהרשב"א כתב בדרך אפשר לא שבקינן לפשיטותיה דהרשב"ש מפני ספיקו של הרשב"א, אך נראה שאין הדבר כן, ושפיר יש לצרף מנין עשרה בדרך זו, ואבאר. שאול נשאל הרשב"א כאשר החזן עומד בתיבה שהיא רשות בפני עצמה אם הוא מצטרף לציבור לומר דברים שבקדושה, וכתב דכיון שהתיבה משמש את בית הכנסת בטלה היא לביהכ"נ, (וכך הביא הבית יוסף בשם מהר"י אבוהב) ושוב כתב הרשב"א: "עוד אני אומר שאפשר לומר שכל שרואין אלו את אלו כאילו הן בבית אחד דמי ומצטרפין. ודומיא דזימון של ברכת המזון." ויש לעיין בכפל הלשון "עוד אני אומר שאפשר לומר, אם כוונתו בדרך ספק או שמא כוונתו דאומר אני שאפשר לומר כך, ויש כאן הוראה בדרך פסק, וראיתי בשו"ת בנין עולם (או"ח סי' י"ג) שאכן כתב דאף שהרשב"א כתב סברא זו בדרך אפשר, באמת זה עיקר שיטתו, מאחר שהביא ראייה מן הירושלמי, עי"ש. וכדברי הרשב"א מצינו גם בראבי"ה (ברכות סי' קל"ד) והראבי"ה לא כתב כן בדרך אפשר אלא בפשיטות, עי"ש. אך מ"מ הלכה זו נפסקה בשו"ע מלשון ברורה ומוחלטת ולא על צד הספק, וכאשר מצינו הלכה מפורשת בשו"ע, והרמ"א לא חלק עליו, ואהרן וחור מגיני ארץ הט"ז והמג"א תומכין בידו מזה אחד ומזה אחד, החולק עליהם כחולק על השכינה ואין משגיחין בו, ובפרט שכך גם דעת הפרי חדש, הפרי מגדים והמשנה ברורה. וכך גם בהגהות הגרעק"א (סי' קצ"ה ס"א) כתב שדעת הרשב"א מכרעת כנגד הרשב"ש, והעיקר כשיטת הרשב"א והשו"ע, עי"ש. וברור כשמשמ בצהריים שאף בביאור הלכה לא עלה על דעתו לחלוק על השו"ע, ולא כתב אלא שלכתחלה יותר טוב להחמיר בזה שיכנסו לפניו וכו' דהיינו במקום האפשר שיכנסו בפנים, אבל בשאי אפשר ליכנס בפנים כגון בנידון דידן לא עלה על דעת המשנה ברורה לפקפק בדברי יוסף הצדיק שעל שולחנו אנו יושבים, את מימיו אנו שותים ומפיו אנו חיים. וכל זה ברור כשמשמ בצהריים. וגם מש"כ בביאור הלכה (בריש סימן קצ"ה) דיותר מסתבר כדברי הרשב"ש והגר"א שחלקו על דברי השו"ע אף לגבי זימון, אין בו לדחות את הפסק המוחלט של מרנא הבית יוסף בשלחנו הערוך כאשר נושאי כליו לא השיגו על דבריו, ואבאר. ומצינו עוד מקור שלישי במשנה ברורה בענין זה (סימן

נ"ה ס"ק נ"ז) שם כתב: "כתב הפמ"ג דהיה דסעיף י"ז וי"ח וי"ט מיירי בשאינן רואין זה את זה דברואין זה את זה אפילו בשני בתים ממש מצטרפין דומיא דזימון לקמן בס"י קצ"ה ויש מחמירין אפילו ברואין ובמקום הדחק אפשר שיש להקל." הרי שגם כאן הביא את שתי השיטות, דעת השו"ע והפמ"ג להקל כשרואין זה את זה אפילו בשני בתים, ודעת המחמירים, וגם כאן הסיק "ובמקום הדחק אפשר שיש להקל." וברור כשמש דאף שכתב דאפשר שיש להקל, כונתו שאכן יש להקל בשעת הדחק, וכך מוכח בבה"ל שם שכתב: "ומ"מ נ"ל שאפילו לפי דעת הגר"א אין להחמיר לכתחילה רק לענין צירוף אבל לענין תפלה בצבור לענין השמש שעומד שם יש להקל." (כונתו שיחשב תפילה בצבור כשיש מנין אנשים במקום אחד והוא מצטרף אליהם.) הרי שגם אם נחשוש לשיטת הגר"א אין זה אלא לכתחילה, אבל בשעת הדחק יש להקל, כך נראה ברור מתוך דקדוק בדברי המשנה ברורה בשלשת המקורות, ודו"ק בזה. וידעתי שבערוך השלחן (סי' נ"ה סעיף כ') כתב דלא מהני רואין אלא במי שעומד מאחורי בית הכנסת בחצר או ברחוב אבל לא כשעומד בחדר בפני עצמו עם מחיצות גמורות, ומשו"כ כתב דהעומד בעזרת נשים אינו מצטרף עם אלה שעומדים בבית הכנסת אף כשמראה להם פניו, עי"ש. אך דבריו דברי חידוש, ולא ידעתי מה הבדל בין מי שעומד מחוץ לבית הכנסת וקיר בית הכנסת מפריד ביניהם, למי שעומד בעזרת נשים. ומ"מ נראה דאין צריך לחוש לדברי חידוש שאין בהם הכרח. ולא זו בלבד שאין הכרח בדבריו, אלא מעיקרא דדינא פירכא, דהלא הלכה זו שבהלכות תפילה לא ידענו אלא מדיני זימון, ובהלכות זימון כתוב להדיא בשו"ע (קצ"ה ס"א) דאפילו בשני בתים מצטרפים אם רואים זה את זה, ותימה על הערוך השלחן.

ב

אך נשאלתי מרב אחד, במרפסות שמשני צדי הכניסה לבנין וחדר המדרגות האם אף בכה"ג אפשר לצרפם. ולכאורה יש לדון דהלא להדיא כתב המחבר (סי' קצ"ה ס"א) די"א דאם דרך הרבים מפסקת בין שני הבתים אין מצטרפים. ויש לעיין בני"ד אם מעבר המדרגות הוי כדרך הרבים. והט"ז (סי' קצ"ה ס"ק ב') כתב דלאו דוקא דרך הרבים אלא הוא הדין בשביל של יחיד, דהלא מקור הלכה זו במס' פאה (פ"ב מ"א) "ואלו מפסיקין לפאה הנחל והשלולית ודרך היחיד ודרך הרבים ושביל הרבים ושביל היחיד הקבוע בימות החמה ובימות הגשמים והבור והניר וזרע אחר והקוצר לשחת מפסיק דברי ר' מאיר וחכמים אומרים אינו מפסיק אלא אם כן חרש." הרי שדין שביל היחיד כדין רשות הרבים, עי"ש. ולכאורה דבריו תימה, דהלא מקור הדברים בתלמידי רבינו יונה (ברכות ל"ז ע"ב מדה"ר) ולהדיא כתבו "ואם רשות הרבים מפסקת ביניהם נראה שאינם מצטרפות בשום ענין." וכך העתיק הבית יוסף, וכן הוא גם לשון השלחן ערוך, ואם איתא דכך הדין גם בשביל היחיד, תימה למה לא כתבו אלא ברשות הרבים, ומדשתקי רבנן שמע מינה לא ניחא להו. וראיתי במגן גיבורים (אלף המגן סק"ב) שדחה את דברי הט"ז וכתב שאין לדמות הא דהלכות פאה לצירוף לזימון עי"ש, ולכאורה צדקו בדבריו כמבואר. אך באמת יש לעיין בכוננת המגן גיבורים, ואפשר שלא באו לחלוק על דברי הט"ז שהחמיר בשביל של יחיד אלא כוונתו לפקפק בדברי האליה רבה שכתב דאם אין השביל קבוע גם בימות הגשמים אינו מפסיק כמו שכתב הרמב"ם לגבי פאה, שהרי תחילה ציטט את דברי הט"ז דגם שביל של יחיד מפסיק, ושוב הביאו את דברי האליה רבה, ועל זה כתבו: "ולפע"ד אין עניינו לשם דכאן הקפידה בשביל שהוא רשות אחרת כנ"ל ועיין בהשגות הראב"ד שם." וכדי להבין את דבריהם נביא את דברי הרמב"ם והראב"ד. הנה כתב הרמב"ם (הל' מתנ"ע פ"ג ה"ג): "וכן אם היה מפסיק דרך היחיד שהוא רחב ארבע אמות או דרך הרבים הרחב שש עשרה אמה אבל שביל היחיד והוא פחות מארבע או שביל הרבים פחות משש עשרה אמה אם היה קבוע בימות החמה ובימות הגשמים מפסיק, ואם אינו קבוע בימות הגשמים אינו מפסיק אלא הרי הוא כשדה אחת." והשיג הראב"ד: "אבל שביל היחיד וכו'. א"א לא כי אלא אפילו יש לו ארבע אמות אלא שהשביל הוא דרך שבין השדות והכרמים ואינו דרך עוברי דרכים." הרי שלדעת הראב"ד אין הדבר תלוי אם יש בו ד' אמות, אלא כל שאינו דרך עוברי דרכים אלא דרך שבין שדות וכרמים אינו מפסיק. ויסוד הדבר, לדעת הרמב"ם תלוי אם יש בשביל ד' אמות, ולדעת הראב"ד אין הדבר תלוי אלא במהות השביל ודרך תשמישו. ועל זה כתב המגן גיבורים דלגבי זימון מסתבר דלכו"ע אין הדבר תלוי אלא במה דהוי רשות אחרת בפני עצמו, ולא בקביעות דימות החמה וימות הגשמים. אך לא ברור לי במה כוונתו להיתלות בדברי הראב"ד ולמה ציינו לדבריו, ואפשר שאכן כוונתם להשיג על עיקר דברי הט"ז, סו"ד לא ירדתי לסוף דעתו בזה. והנה בשו"ע הביא שיטה זו בשם י"א, אך אין ללמוד מזה שספק יש בדבר, דהלא ידוע שזה דרכו וסגנונו של השו"ע, דשיטה שלא מצינו אלא בדברי אחד הראשונים או מעט מן הראשונים נהג השו"ע לכתוב בשם י"א, וכ"כ הסמ"ע (ח"מ סי' ט"ז ס"ק ח') עי"ש. והנה בבאר היטב (ס"ק ו') ציין לשיירי כנה"ג, סתם ולא פירש. ובשערי תשובה (ס"ק ט"ו) הביא שנחלקו בזה גדולי הדורות, בשיירי כנה"ג פקפק בפסק השו"ע עפ"י הרשב"א, אך בשו"ת מטה יוסף (ח"ב סי' י"ג) כתב להקל "וכן עמא דבר ולית דין צריך בשש." ועוד הביא בשערי תשובה את דברי החיד"א במחזיק ברכה בענין שדומה ממש לנידון דידן בבני אדם שלא יכלו לצאת מביתם בגזירת המושל מחמת עיפוש האויר, וכתב דכל כה"ג מסתבר יותר דמצטרפין לכו"ע כיון שהם מראין פניהם זה לזה ואינם יכולים להתקבץ יחד. ועוד כתב שם דאף כשיש קצת טרחה לרדת לבית הכנסת יש להקל לצרף אותם כל שמראין פניהם ורואים זה את זה, כ"ש בנידון דידן שבגזירת מלכות אין זה בידם, וכדי שלא יבטלו מקדיש וקדושה כל ארבעים יום כתב להקל, עי"ש. וכל הגדולים הנ"ל, כנסת הגדולה, מטה יוסף והחיד"א לא טרחו להדגיש שאם שביל מפסיק ביניהם אינם מצטרפין, וכבר כתב הפרי מגדים (סי' נ"ה א"א סקי"ב) דצירוף למנין קיל טפי מזימון, שהרי בזימון צריך רואין זה את זה אפילו בחדר אחד, ובתפילה לא צריך. ומ"מ לא ראיתי מי שחולק על הט"ז להדיא, אך מ"מ נראה דבחדר המדרגות שאינו אלא משמש את דיירי הבית, אינו דומה אף לשביל יחיד, ומשו"כ נראה דמצטרפין. ומ"מ נראה בני"ד דכיון דבשעת הדחק עסקינן וכדי למנוע סכנה נוראה רצוי להימנע מקיבוץ אנשים בקירבה יתירא, נראה להקל שיכולים להצטרף למנין ולומר קדיש וקדושה.

ביקרא דאורייתא אשר וייס

רב אשר וייס – מנחת אשר – בתקופת הקורונה יט – קריאת התורה וברכת כהנים במרפסות

הנני במענה ללוחות השניות שנתן בידי, ושאלתו האם ניתן לצרף את המתפללים במרפסות אף לענין ברכת כהנים וקריאת התורה, משום שאחד הרבנים העיר דמכיון שכל שיטה זו שלפיה ניתן לצרף אותם מבוססת על שו"ת הרשב"א והיא שנויה במחלוקת שמא עדיף שלא לברך על מצוות אלה. אך באמת לא ראיתי כל נפ"מ בין ברכת המצוה לברכות חזרת הש"צ, ואם אין מנין אף ברכות הש"צ הוי ברכה לבטלה, ואף בברכות אלה ניתנה ההלכה דספק ברכות לקולא (ולא מסתבר לומר שצריך לכוין לשם תפילת נדבה ואכמ"ל), אלא שכתבתי את הנראה לענ"ד דכיון דהשו"ע ונושאי כליו ורוב גדולי הפוסקים פסקו כדברי הרשב"א יש לסמוך עליהם, ובפרט בשעה שאינן יכולים להתקבץ ביחד כמבואר בלוחות הראשונות אשר כתבתי, וא"כ הוא הדין והוא הטעם גם בברכת כהנים וקריאת התורה. אלא שמטעם אחר יש לדון בשני אלה, ואבאר. הנה לגבי ברכת כהנים, הלכה פשוטה דכהנים צריכים לעמוד פניהם כנגד פני העם כמבואר בסוטה (ל"ח ע"א) ובשו"ע (קכ"ח סעיף י') אלא שנראה להקל בזה, והכהנים במרפסות זו יפנו אל עבר מרפסות אחרות שעליהם עומדים חלק משאר המתפללים. ועוד דהלא ביהכ"נ שכולם כהנים מברכים את העם שבשדות (שם סעיף כ"ה), וכך גם בני"ד, ומשו"כ נראה דשפיר יש לכהנים לשאת כפיהם ולברך. אך לגבי קריה"ת יש לעיין, דהנה מבואר במגילה (כ"א ע"ב) דאף שמעיקר הדין היה די בברכה אחת בתחילת הקריאה וברכה אחת בסופה, תיקנו חכמים שכל אחד ואחד משבעת הקרואים יברכו גזירה משום הנכנסים והיוצאים. ואף שמעיקרא דדינא תיקנו חכמים שיעלו לתורה שבעה קרואים, אלא שלא יברכו אלא העולה ראשון לפניה והעולה אחרון לאחריה, אבל מ"מ צריך שיעלו לתורה שבעה אנשים. ולכאורה פשוט דכאשר כל אחד עומד במרפסת ביתו, אי אפשר לעלות לתורה. ומה שכתב אחד הגדולים דכיון שנוהגים בני אשכנז להעלות סומא לתורה כמ"ש הרמ"א (סי' קל"ט ס"ג) ה"ה במי שעומד במרפסת אחרת, אין נראה כלל, דמ"מ צריך לעלות לתורה ולעמוד ליד הס"ת, וכל זה לא שייך בריחוק מקום, ואף אם נדחוק דעצם הקריאה יעמוד פלוני בן פלוני חשיב עליה לתורה, מה שאין נראה כלל לדעתי, אכתי נראה דאינו יכול לברך, ואף שנהגו שהסומא עולה ומברך, אין לך אלא חידושו והבו דלא לזייל עליה, וכבר כתב המגן אברהם (קל"ט סק"ד) דסומא עם הארץ לא יעלה, ולענ"ד כך גם בני"ד.

אמנם אף שאי אפשר להעלות לתורה מי שנמצא בריחוק מקום מ"מ נראה פתרון לקריאת התורה עם ברכה באחד משני פנים:

א. אם יש משפחה שיש בה שלשה גדולים כגון אב ושני בנים, נראה דיש להקל להעלותם בזה אחר זה, דהלא איתא בשו"ע (סי' קמ"א ס"ו): "יכולים לקרות ב' אחים זה אחר זה והבן אחר האב, ואין מניחים אלא בשביל עין הרע. הגה: ואפי' אם א' הוא השביעי וא' הוא המפטיר, לא יקראו השני בשמו משום עין הרע (מהרי"ל. הרי דמצד הדין אין בזה ענין אלא משום עין הרע, והמשנה ברורה (ס"ק י"ח) כתב דאם עלה לא ירד דאין קפידא בזה אלא לכתחלה, ובשער הציון (ס"ק י"ז) הביא הלכה זו מדרך החיים בשם כמה אחרונים. ובערוך השלחן (סעיף ח') כתב דמי שאינו חושש לעינא בישא יכול לעלות, אך זה סותר את לשון השו"ע דאין מניחין להם לעלות, אך מ"מ נראה לכאורה דבשעת הדחק כדי שלא תתבטל עיקר התקנה דקריה"ת יש להקל בזה, ולא יפלא שלא מצינו זאת בפוסקים, כי אין זה מצוי כלל שנצטרך להעלות אחים זה אחר זה, דממ"נ, אם אין מנין אין קריה"ת, ואם יש מנין למה צריך להעלותם בזה אחר זה, אך בנידון דידן לכאורה יש להקל. ונראה עוד דבנידון דידן יש לדון דאין כלל עין הרע, כיון שאי אפשר בענין אחר.

ב. אך באמת נראה דאי"צ לכל זה, אלא בעל הקורא יעלה ויברך ויחזור ויעלה ויברך שבע פעמים, וכמבואר בטור ושו"ע (סי' קמ"ג ס"ה) דכך נוהגין במקום שאין בציבור מי שיודע לקרות. ואף שכתבו הפוסקים דלפי מנהגנו שגם עם הארץ שאינו יודע לקרות עם הש"צ עולה, וגם סומא, שוב אין נוהגין שבעה"ק עולה וחוזר ועולה אלא עמי הארץ עולים לשבעת הקרואים, אך מ"מ לא פקפקו בעצם ההלכה, ומשו"כ נראה דכך יש לנהוג בנידון דידן.

ביקרא דאורייתא ואהבת עולם אשר וייס